

BADANIE STOPNIA ZAINTERESOWANIA SZTUKĄ WŚRÓD OSÓB NIEWIDOMYCH I NIEDOWIDZĄCYCH

Czerwiec 2022

Weronika Gontarz, Aleksandra
Wilczek, Julek Rosiński

Badanie przeprowadzone dla Fundacji Wielozmąsły w ramach zajęć “User Experience w medycynie” poprowadzonych przez Roberta Statkiewicza w Instytucie Etnologii i Antropologii Kulturowej na Uniwersytecie Warszawskim

EXECUTIVE SUMMARY

Naszym głównym problemem badawczym było zbadanie stopnia zainteresowania sztuką wśród osób niewidomych i niedowidzących.

Wszyscy nasi rozmówcy deklarowali zainteresowanie sztuką. Większość jednak określała poziom tego zainteresowania jako niewielki.

Gdyby muzea/wystawy były atrakcyjniejsze i lepiej przystosowane, chętniej i częściej by korzystali z ich oferty.

GŁÓWNE BARIERY:

- NIEPRZESZKOLONY PERSONEL
- MAŁO ATRAKCYJNE WYSTAWY
- BRAK MOŻLIWOŚCI DOTYKU
- NIEPRECYZYJNE AUDIODESKRYPCJE

PYTANIA BADAWCZE:

Jak osoby niewidome spędzają czas wolny? (z naciskiem na kulturę i sztukę)

Jak chcieliby spędzać czas wolny? (z naciskiem na kulturę i sztukę)

W jakiej formie dotychczas obcowali ze sztuką?

Jak przejawiają się zainteresowanie sztuką wśród osób niewidomych?

Co można udoskonalić w ofercie sztuki skierowanej do osób niewidomych?

Co jest największą barierą?

NARZĘDZIA BADAWCZE

1. wywiady ustrukturyzowane

- 6 rozmówców: 4 mężczyźni, 2 kobiety
- przeprowadzone zdalnie, trwające średnio 40 minut
- rozmówcy zarówno z Warszawy, jak i z innych części Polski (np. Śląsk)
- przeprowadzone w kwietniu 2022

2. badanie grup internetowych

GRUPY FACEBOOKOWE

- utylitarne podejście do tego środowiska
 - wiele ofert przeróżnych sposobów spędzania czasu wolnego (w tym te związane ze sztuką)
 - najczęściej dzieje się w Krakowie, Łodzi, Wrocławiu i Warszawie
 - Inicjatywy często wychodzą od Uniwersytetów

NETNOGRAFIA (GRUPKI FACEBOOKOWE)

“Niewidomi i Niedowidzący – Bądźmy razem!”

<https://www.facebook.com/photo/?fbid=1583785598343020&set=p.1583785598343020>

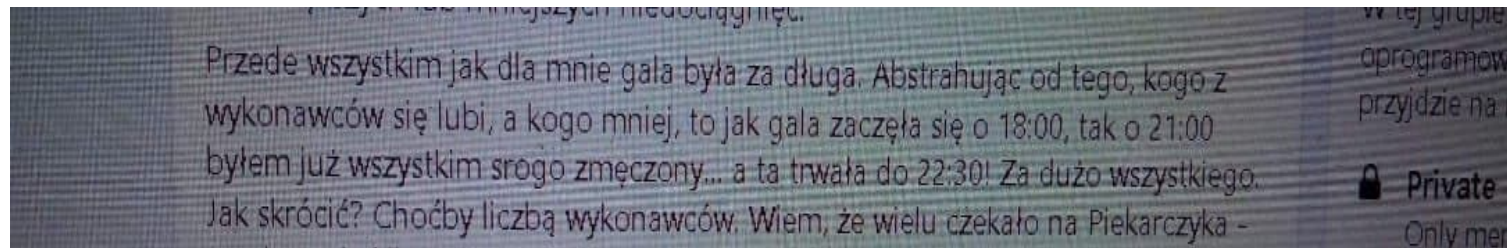
“Niewidzialna turystyka”

<https://www.facebook.com/groups/449716443438816/>

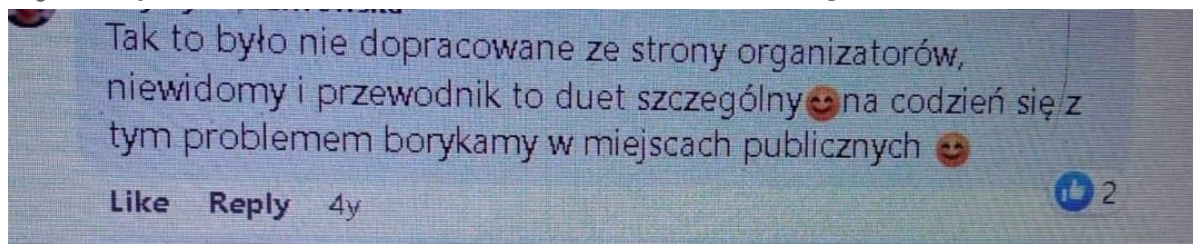
- Osobom niewidomym grupki służą do zasięgnięcia pomocy w przeróżnych sprawach (od kupna specjalistycznych sprzętów, po dzielenie się przepisami kulinarnymi)
- Na grupkach regularnie zamieszczane są oferty skierowane dla osób niewidomych, w tym oferty oprowadzeń muzealnych.
- To właśnie na grupach facebookowych dzieje się codzienne życie społeczności ludzi z dysfunkcją wzroku, które to grupki pozwalają im się nawzajem odnaleźć.

WNIOSKI Z (LUB TEŻ POPARTE PRZY UŻYCIU) OBSERWACJI GRUP

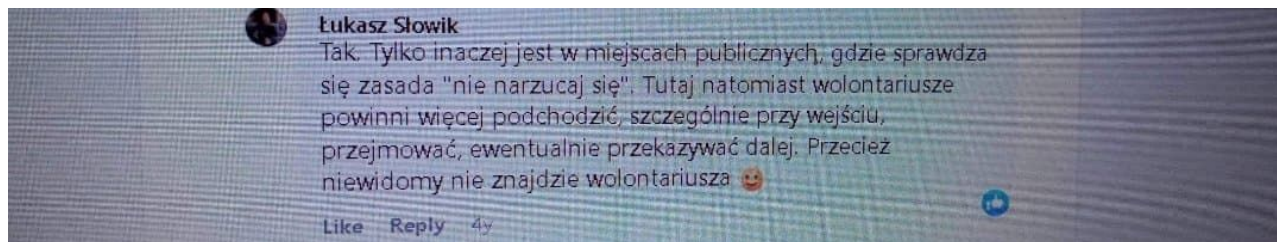
- Osoby z dysfunkcją wzroku tworzą ścisłą społeczność (nazwa grupy nawołująca do “Bycia razem!”)
- Osoby niewidome są mniej wytrzymałe jeśli chodzi o czas trwania wydarzeń kulturalnych

-Często narzeka się na niekompetencje organizatorów, którzy nie myślą o potrzebach osób niewidomych.

-Osoby odpowiadające za pomoc osobom niewidomym powinny przez cały czas kontrolować, czy ich interwencja nie jest potrzebna

WNIOSKI Z BADAŃ

MOŻLIWOŚĆ DOTYKANIA

- Wiele naszych rozmówców opowiedziało nam o braku dostępu do dotykania lub nawet zakazie dotyku. Dotyk dla naszych rozmówców jest ważną i kluczową częścią poznania, a jego zakaz uniemożliwia odbiór sztuki.
- Ciekawe dla naszych rozmówców okazały się w odbiorze makiety i inne modele 3D.
- Zwrócono jednak naszą uwagę, że niektóre tyflografiki okazują się czasem zbyt trudne w odbiorze.

AUDIODESKRYPCJA

- Wśród naszych rozmówców kwestia audiodeskrypcji budziła mieszane uczucia.
- Większość jednak lubi audiodeskrypcje, umożliwiając one lepsze zrozumienie tego, co przedstawia dane dzieło.
- Najlepiej aby były one krótkie, nie zajmowały dużo czasu i mogą być one subiektywnymi opisami tego co przedstawia dzieło zdaniem narratora.

SAMODZIELNOŚĆ

- Ważną kwestią jest także potrzeba samodzielności. Nasi rozmówcy nie lubią czuć się zależni od innych osób (np. obsługi wystawy), nie lubią być zmuszeni za często prosić o pomoc.
- Chcieliby aby na wystawach pracował przeszkolony personel, który zna ich potrzeby i nie często ingeruje w ich sposób spędzania czasu na wystawie.
- Wystawy również powinny być w jasny sposób opisane, tak aby nie czuć zagubienia (np. kierunek zwiedzania, co należy nacisnąć aby uzyskać informacje)

AKTYWNE SPĘDZANIE CZASU

- Nasi rozmówcy są osobami aktywnymi. Angażują się w sport i często chodzą na siłownię. Lubią spędzać czas w sposób aktywny - na spacerach, pokonując kolejne rekordy na siłowni
- Jedna z naszych rozmówczyń chciałaby jeszcze więcej aktywności na świeżym powietrzu.

PERSONA - AKTYWNA ALA

- artystyczna dusza
- kocha sport, muzykę
- uczestniczy w kulturze

CO LUBI?

- konkretne audiodeskrypcje
- dobrą organizację (przestrzeni, personelu, wydarzenia)
- dotykać (makiety, tyflografiki)
- spędzać czas z ludźmi

CO JĄ WKURZA?

- konieczność upominania się o swoje potrzeby
- zakaz dotyku
- brak udogodnień
- nieprofesjonalna obsługa
- tracenie czasu

POTRZEBY:

- zrozumienie sztuki / ułatwienie kontaktu ze sztuką
- lepszy opis przestrzeni
- lepsze zrozumienie jej potrzeb
- dopracowane audiodeskrypcje
- ciekawe wystawy
- aktywność fizyczna

ZAŁOŻENIA PROJEKTOWE:

Wyjść naprzeciw dotychczasowym problemom osób niewidomych w ich kontakcie z wystawami sztuki, takimi jak”

- nieoferowanie przez muzea alternatywnych sposobów doświadczania sztuki dla ludzi z dysfunkcją wzroku (dotykanie eksponatów, ekfraza)
- nudne, opisowe formy oprowadzania
- nieprzygotowanie przewodnika do pracy z osobami niewidomymi
- nieumiejętne zarządzanie czasem przez przewodnika

**Znalezienie formy, która pozwoli przetłumaczyć doświadczenie
wizualne osobie niewidomej**

**Odnalezienie w oprowadzaniu idealnego balansu między
edukacją a dobrą zabawą**

PROJEKT WYSTAWY DLA OSÓB NIEWIDOMYCH I NIEDOWIDZĄCYCH

Wyzwanie projektowe:

“Co możemy zrobić, by Aktywna Ała po wystawie czuła się usatysfakcjonowana jak po dobrym treningu?”

Nasza propozycja:

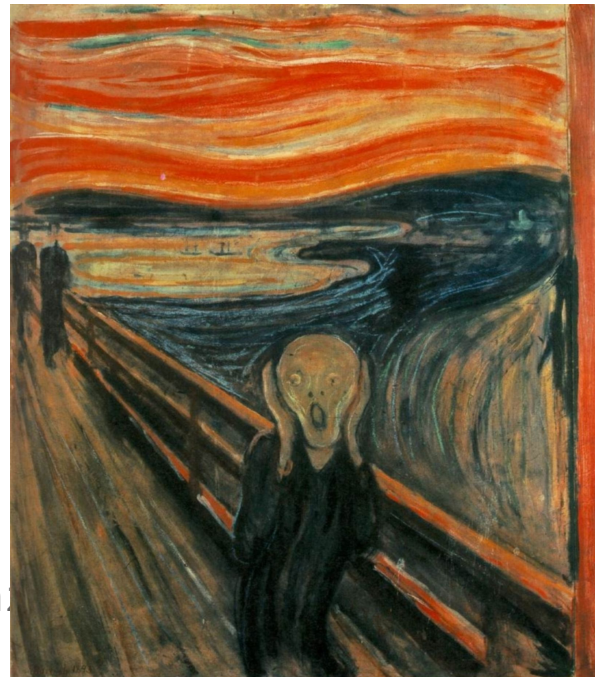
Wystawa sztuki jako sfabularyzowany tor przeszkód

NA CZYM MIAŁOBY TO POLEGAĆ

Tradycyjnego przewodnika zastępuje animator, który oprowadza osobę niewidomą po torze przeszkód. Każda sala jest innym obrazem, inną historią, zależnie od obrazu (tego co się na nim znajduje, kto był autorem, jaki styl reprezentuje) układ toru się różni, tak by jak najrealniej skonfrontować osobę niewidomą z obrazem. Przeszkody na trasie mają mieć ścisły związek z elementami przedstawionymi na obrazie, albo pomagającymi obraz zrozumieć (np. poprzez wątki biograficzne ukazujące motywacje i afekty autora). Fizyczno-fabułarne doświadczenie ma być wspomagane również przez muzykę, która poniekąd dyktowałaby nastrój dzieła.

ROZWIĄZANIE (NA PRZYKŁADZIE "KRZYKU" MUNCHA)

Podczas przejścia toru, osoba zwiedzająca powinna zostać skonfrontowana z czynnikami, które ukształtowały autora (Munch). Takie działanie można uzasadnić specyfiką e ekspresjonizmu, dla którego Munch był jednym z najważniejszych malarzy. Animator powoli wprowadza narrację utożsamiającą zwiedzającego z autorem, pozwalając mu poniekąd spojrzeć na akt twórczy z perspektywy twórcy, a tym samym wejść w obra

PRZEPROWADZENIE EKSPERYMENTU

- Eksperyment odbył się w mieszkaniu, przy użyciu mebli i materiałów takich jak: karton, sznurek
- W eksperymencie brali udział studenci warszawskiej ASP, żadna z tych osób nie była niewidoma, mieli jedynie przewiązane oczy.
- Wystawa przeprowadzona została na podstawie “Krzyku” Muncha

WNIOSKI PO EKSPERYMENCIE

- Wystawa wymaga ciągłego skupienia zarówno fizycznego jak i psychicznego i właściwie każde rozproszenie rujnuje całą dotychczasową pracę.
- Dla osób, które na co dzień nie są przystosowane do ograniczeń wzroku przejście takiego toru jest doświadczeniem niebezpiecznym.
- Największym problemem jest jednak narzucenie oprowadzanemu jakiejś konkretnej wizji dzieła, której musi się on w pełni poddać.

REKOMENDACJE DLA FUNDACJI WIELOZMYSŁY

-przy tworzeniu wystawy dla osób niewidomych warto również pamiętać o warunkach osób niedowidzących: pomieszczenia, oraz eksponaty wciąż powinny być odpowiednio oświetlone.

- dalej rozwijać ofertę multisensorycznego obcowania ze sztuką, gdyż jest to sposób, który osobom niewidomym daje najwięcej miejsca na własne odczuwanie sztuki

-zorganizować warsztaty dla przewodników muzealnych (analogiczne do szkoleń, które już fundacja "Wielozmysły" prowadzi dla instytucji kulturalnych), gdyż to właśnie niekompetencje personelu są najczęściej przytaczanym mankamentem organizacji wystaw

DZIĘKUJEMY ZA UWAGĘ!

Ola, Weronika, Julek